

‘Muziek is als ademen en eten’

Meesterpianist **Jevgeni Kissin** groeide op in Moskou en is op kruistocht tegen Vladimir Poetin. In Den Haag eert hij de ‘jarige’ componist Sergej Rachmaninov.

Joost Galema

Als steunbetuiging aan de Oekraïners speelt pianist Jevgeni Kissin sinds de oorlog als toegift steevast de *Heroïsche polonaise* van Frédéric Chopin, de componist die door de Russische bezetting begin negentiende eeuw op zijn twintigste uit zijn moederland Polen vertrok, en de rest van zijn korte leven als balling doorbracht in Parijs.

Kissin (51) was even oud toen hij zijn geboortestad Moskou achter zich liet, op de vlucht voor het diepgewortelde antisemitisme in Rusland. ‘Thuis ben ik in een woestijn,’ schreef hij op zijn tiende in een gedicht. ‘Op onze binnenplaatsen schreeuwt iedereen tegen me: “Een Jood! Een Jood! Een Jid!” Ik ben eenzaam in de menselijke rivier.’

Kissin stond bekend als een nukkig en

introvert musicus, die vooral via het klavier uiting gaf aan zijn rijke gevoelsleven. Dat doet hij nog altijd, bijvoorbeeld op 28 juni in de serie World Master Pianists in de Haagse concertzaal Amare. De pianist liet zich zelden interviewen. Maar tegenwoordig is alles anders. Kissin lijkt een man met een missie. Begin over de Russische inval in Oekraïne en je kunt gerust een half uur douchen onder een waterval van woorden.

Kissin groeide op in de communistische Sovjet-Unie en zag aan het einde van zijn tienertijd enkele jaren de democratie glore, om die onder Vladimir Poetin weer in het moeras van de dictatuur weg te zien zinken. De lijst met misdaden van de president is eindeloos, somt Kissin op. De propaganda waarmee Poetin

dat tracht te maskeren, doet hem denken aan een Russisch gezegde: ‘Harder dan wie dan ook schreeuwt de dief: “Stop de dief!”’

Kissin is te oud om onder de wapens te gaan, zegt hij, maar hij kan zijn stem wel rondom recitals verheffen. ‘Want er zijn nog voldoende mensen hier in het Westen die denken dat er met Poetin te praten valt, die niet beseffen hoe zijn cynische machtsspel werkt.’

Kissin componeerde een pianotrio tegen de oorlog, dat vorig jaar oktober in de Waalse Kerk in Amsterdam ten doop werd gehouden. ‘Jaren geleden doken er plotseling enkele fragmenten muziek op in mijn hoofd. Ik noteerde die paar maten op papier, en stopte het in mijn portemonnee. Na de Russische invasie daagde het me dat ze het begin konden vor-

Jevgeni Kissin speelt
Bach, Mozart, Chopin en
Rachmaninov op 28 juni
in Den Haag

Amy T. Zieleski/Redferns/Getty Images

Amy T. Zieleski/Redferns/Getty Images

‘Toen ik elf maanden oud was, begon ik te zingen – voordat ik kon spreken’

Amy T. Zieleski/Redferns/Getty Images

men van een stuk over de oorlog.’

In de zachte maar grillige pianopartij hoor je het onheil naderbij sluipen, totdat de drie instrumenten losbarsten en het bombardement begint. Er wordt zelfs met de vuist op de bastoetsen geramd. Het langzame tweede deel verklankt het diepe verdriet van de Oekraïners, en de finale kondigt met twee volksmelodieën de gehoopte en noodzakelijke overwinning op Rusland aan, ‘want een Oekraïense nederlaag betekent slecht nieuws voor onze menselijke beschaving’, vindt Kissin.

Tot zover Poetin. Want een andere Rus brengt Kissin op 28 juni naar Den Haag, ook een balling: Sergej Rachmaninov (1873-1943). De klassieke wereld viert de

150ste geboortedag van deze pianovirtuoos en componist, die eens zei dat er ‘genoeg muziek is voor een mensenleven, maar een mensenleven nimmer lang genoeg voor de muziek’.

De helft van het recital staat in het teken van Rachmaninov, een naam waarmee iedere Russische pianist opgroeide. ‘Zijn muziek ligt me na aan het hart,’ zegt Kissin. ‘Vraag me niet waarom. Zo’n gevoel laat zich niet in taal beschrijven. En mocht de wetenschap op een dag het antwoord daarop vinden, dan wil ik het niet weten. Hoewel ik van nature nieuws-

Kissin speelt piano vanaf zijn tweede

Wonderkind

Jevgeni Kissin werd geboren in 1971 in Moskou in een Joods gezin. Hij stond al snel bekend als muzikaal wonderkind. Op zijn tiende debuteerde hij op het grote podium met orkest, en een jaar later gaf hij zijn eerste solorecital. Sinds zijn zestiende speelt hij in grote zalen over de hele wereld. Kissin componeert incidenteel en schrijft gedichten en verhalen in het Jiddisch. Hij woont in Praag.

gierig ben. Maar van sommige mysteries moeten we afblijven. En de liefde – voor wat dan ook – vormt daar één van.’

De muziek gaat verder terug dan hij zich kan herinneren. ‘Mijn moeder vertelde me dat ik na elf maanden begon te zingen, voor ik kon spreken. Als baby was ik heel stil. Niemand begreep waarom, want mijn oudere zus kon op die leeftijd nogal een keel opzetten. Toen ik geboren werd, had zij inmiddels pianoles. En op een dag hoorden mijn ouders me zingen: een fuga uit Johann Sebastian Bachs *Das wolftemperierte Klavier*, een stuk waarop mijn zus studeerde. Op dat moment ontdekten ze de reden van mijn zwijgen: ik had gefascineerd liggen luisteren.

‘Net twee jaar oud, en groot genoeg om staand bij de toetsen te kunnen, begon ik op gehoor piano te spelen. Rachmaninov schreef dat zijn verlangen om muziek te maken vergelijkbaar was met de noodzaak om te ademen en te eten. Dat geldt ook voor mij.’

In dat opzicht behoeven de werken van Rachmaninov geen nadere uitleg, zegt Kissin. ‘Hij beschreef in noten wat er in zijn innerlijk leefde, emoties en ontzending die we in deze tijd allemaal kunnen navoelen. In die zin kan deze muziek ons iets over onszelf vertellen wat we misschien nog niet weten, of pas herkennen wanneer we het horen.’ **EW**